Verslag bijeenkomst met Historici Wormerland
(Traject Bestuurlijke Toekomst)

Datum	24 november 2021
Tijd	15:00
Locatie	Gemeentehuis Wormerland, Groene zaal

Aanwezigen

Dhr. Erwin van de Pol	(EvdP)	Rijnconsult
Mw. Irene Vrolijk	(IV)	griffier Wormerland
Dhr. Nico Koelemeijer	(NK)	Oudheidkundige commissie Jisp
Dhr. Frans Koelemeijer	(FK)	Historisch Genootschap Wormer
Dhr. Jan Blokker	(JB)	De Wormerlander
Mw. Liddy Ackerman		griffie, verslaglegging

Afwezig

Dhr. Gans	Stichting Cultuurhistorie Wijdewormer
Dhr. Ris	Stichting Historisch Oostknollendam (aangevuld)

Agenda

Tijd	Wat?
14.45	Inloop
15.00	**Start**, welkom Korte voorstelronde
15.10	**Achtergrond** visietraject Presentatie
20	**Gesprek – basisvragen deel 1 achtergrond** ✓ Wat is het karakter van Wormerland in historisch perpsectief?
50	**Gesprek – basisvragen deel 2 scenarios's** ✓ Welk scenario van de drie (scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen, scenario 3: Groot-Waterland, scenario 6: Nul-plus) is passend vanuit een historische lijn en/of vanuit het historische karakter van Wormerland?
80	**Eindbeschouwing** cq poging tot samenvatting, wvttk
90	Evaluatie en afsluiting

1. Opening en welkom

Mevrouw Vrolijk heet de aanwezigen welkom en schetst de achtergrond van deze bijeenkomst.
In samenwerking met dhr. Erwin van de Pol van Rijnconsult is enkele maanden geleden het traject Bestuurlijke Toekomst gestart. Bij dit traject worden de mogelijkheden voor de bestuurlijke toekomst onderzocht, waarbij diverse (in totaal zeven) scenario's tegen elkaar

zijn afgewogen, waarvan er drie zijn overgebleven. Een belangrijk deel van deze toekomst is de dienstverlening aan de inwoners. In het traject zullen ook gesprekken met burgers worden gehouden. Ter toelichting: in het traject zullen naast straatinterviews nog (avond) bijeenkomsten worden georganiseerd. Het betreft gesprekken met vertegenwoordigingen van de maatschappelijke clusters (bv zorg, onderwijs/sport, horeca/toerisme. middenstand etc.) en gesprekken met geïnteresseerde inwoners. Daarnaast organiseren we een G-200 waarbij we door een lichting te doen uit de database van de burgerlijke stand willekeurig 200 inwoners van Wormerland uitnodigen. De bijeenkomst van vandaag is een opmaat naar deze gesprekken en de input zal daarvoor gebruikt worden.
Qua planning zal er vóór de verkiezingen in maart 2022 een richtinggevend besluit worden genomen. Het definitieve besluit zal ná de verkiezingen door de nieuwe gemeenteraad worden genomen.

De aanwezigen geven een korte toelichting op hun betrokkenheid bij de historie en achtergrond.
Dhr. Jan Blokker houdt zich al tientallen jaren intensief bezig met de geschiedenis van Wormerland, met name de oude bebouwing.
Dhr. Nico Koelemeijer kwam al in zijn jonge jaren veel in Jisp en raakte later in contact met de oudheidkundige commissie. Met name de geschiedenis van de diverse dorpen spreekt hem aan. Is tevens lid van lid van het bestuur Historisch Genootschap.
Dhr. Frans Koelemeijer is o.a. lid van de. redactie van Torenklanken, actief betrokken bij de Open Monumentendagen en heeft met het Historisch Genootschap diverse boeken uitgebracht over diverse onderwerpen uit vroegere tijden.
Dhr. Erwin van de Pol is adviseur bij Rijnconsult, daarnaast van huis uit historicus. Schrijft columns voor vakbladen en heeft wortels in dit gebied.

EvdP licht de toekomstvisie toe, waarbij de volgende zeven criteria als uitgangspunten gelden:

1. Nabijheid bestuur
2. Toekomstbestendigheid
3. Ontwikkeling dienstverlening
4. Slagkracht regionaal bestuurlijk
5. Draagvlak onder de samenleving
6. Financiële haalbaarheid
7. Grip op prioriteiten (woningen)

2. Deel 1: Karakter Wormerland

Wat is het karakter van Wormerland en wat heeft aandacht gekregen door de jaren heen?

In zijn algemeenheid zitten er verschillen tussen de kernen, bijvoorbeeld tussen Wijde en Enge Wormer, Jisp dat meer georiënteerd is op Purmerend, Wormer dat ‘Zaans’ is, Knollendam en Spijkerboor die op zichzelf staan etc.

NK: Van oudsher (1000 AD) was dit een hoogveengebied. Door de eeuwen heen heeft ontwatering plaatsgevonden, en ontwikkeling van molens. Vooral in de Zaanstreek betrof dit oliemolens, om het vele koolzaad tot koolzaadolie te verwerken. Daarnaast is het gebied historisch veel benut voor akkerbouw en veeteelt.
Momenteel zijn er onderzoeken gaande om de uitgifte van CO2 uit veengrond stop te zetten, het behoud van het laagveenkarakter is hierbij van groot belang. (ref. onderzoek Universiteit van Greifswald). Door andere gewassen te telen zoals Lisdodde, kan de CO2 uitgifte verminderd worden. Dit is eigenlijk een opgave waar meerdere landelijke gemeenten mee te maken krijgen en hangt nauw samen met de ontwikkeling van het gebied volgens de heer Koelemeijer. Er is hier sprake van een gezamenlijke opgave. De term ‘veeteeltgemeenten’

valt, gemeenten met dezelfde natuurlijke gesteldheid, gemeenschappelijke geschiedenis en huidige gemeenschappelijke opgaven. Later komt ook ‘groene buffer gemeenten’en lotgenotengemeente’ op als idee hier aan gekoppeld.
De Enge Wormer is een afzonderlijk poldertje waar het karakter wel bewaard is gebleven. De soort bodem staat in relatie tot de ontwikkelingen binnen Groot Waterland (veengebieden). De Buch-gemeenten (Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo), met hogere zandgronden, zijn van een andere orde en zien zich voor andere opgaven gesteld.

FK: Gebruikt de term “verstedelijkt platteland” als hij aan Wormerland denkt. Gezien het feit dat Wormer in 1950 slechts 1800 inwoners had, is het dorp enorm gegroeid en heeft een enorme ontwikkeling doorgemaakt. Na de sluiting van de Van Gelder fabrieken is de industrie met name langs de Zaan gesitueerd.

Wormerland heeft met overige van oudsher landelijke agrarische en veeteelt gemeentes gemeen dat het momenteel vooral een forensengemeente is. Ontsluiting naar de meer oostelijk gelegen gemeenten (Waterland en Edam-Volendam) werpt belemmeringen op. Gebruikt ook de term “witte middenstandsgemeente”. Van oudsher heeft de industrie zich meer richting Zaanstad bewogen, het platteland oriënteert zich meer richting Purmerend.

JB: Wat betreft het karakter van Wormerland hebben de dorpen Wormer en Jisp veel met elkaar gemeen, de kern Wijdewormer wordt wel als anders ervaren.
Het archief van Wormerland is opgesplitst in de archieven van gemeente Zaanstad en gemeente Purmerend. Van oorsprong was Wormer meer op Zaanstad gericht dan op Purmerend. De Zaan en de bedrijvigheid langs de oevers speelde hier een belangrijke rol in.

(nagezonden bericht van Thijs Ris Oostknollendam)
TR: Historisch gezien bestaat er geen ‘’Wormerlander’’. Oost-Knollendam, Spijkerboor, Neck-Wijdewormer en Jisp hebben van oudsher hun eigen identiteit, waarin met name de eigen gemeenschapszin de boventoon voert.

3. Deel 2: Scenario’s

1. Zelfstandig, maar niet alleen
2. Groot Waterland
3. 0+

rijnconsult

Scenario 1. *Zelfstandig, maar niet alleen*

Scenario 1. *Zelfstandig, maar niet alleen*

De gemeente Wormerland is een gemeente die zich positioneert als netwerkgemeente. De diversiteit is onze kracht en daar organiseren we ons ook op. Bestuurlijk nabij, maar goed in samenwerking met andere overheden, maatschappelijke partners en burgers. Gebruik makend van de ligging op de grens van Zaanstreek en Waterland. Bestuurlijke bevoegdheden worden verregaand neergelegd bij de dorpen, het gemeentebestuur bewaakt de kaders en bevordert samenwerking binnen en buiten de gemeente. De gemeente heeft een beperkte eigen ambtelijk apparaat voor het bewaken van de bestuurlijke prioriteiten. De uitvoering gebeurt op die plek waar de beste kwaliteit kan worden geleverd, dat kan afhankelijk van de vraag zijn in samenwerking met Zaanstad, Purmerend, de BUCH gemeenten of met de groene gemeenten.

Uitdagingen bij dit scenario zijn:

- Samenwerken als kerncompetentie stevig versterken, kost geld
- 'Bestuurlijke spaghetti' neemt toe, maar ook op uitvoeringsniveau wordt het ingewikkeld
- Draagvlak bij mogelijke partners onderzoeken, it takes two to tango.
- Desintegratie met Oostzaan indien niet doorzetten van de OVER samenwerking
- Bewust bestuurlijke prioriteiten selecteren en andere taken overdragen. Je moet wel keuzes maken, anders wordt het waarschijnlijk pappen en nathouden.
- Politiek-bestuurlijke grip op de uitvoering: klassieke GR-problematiek, gemeenteraad zet zichzelf deels buiten spel, zeker in een samenwerking met een grotere gemeente
- Draagvlak in de samenleving is waarschijnlijk laag

Gemeente Wormerland

9

rijnconsult

Scenario 3 *Groot-Waterland*

Scenario 3. *Groot-Waterland*

Er is veel oriëntatie op het oosten. Trek die lijn door. Een fusie met Landsmeer en Oostzaan en in één moeite door met een open uitnodiging aan Waterland (ook al willen die nog niet, maar je weet het nooit en na de verkiezingen kan alles opeens soepeler worden) levert een dominant Waterlandse cultuur op en sluit aan op het rijke watergebied van Wormerland met een unieke combinatie van toerisme, recreatie en agrarische benutting. Een gemeente van net voldoende of voldoende omvang om veel uitvoering in eigen hand te houden (38.000 tot met Waterland 55.000 inwoners). Geen dominante kern, wel een compleet pakket van voorzieningen.

Uitdagingen bij dit scenario zijn:

- Toekomstbestendigheid: wellicht net niet groot genoeg op termijn
- Draagvlak bij mogelijke partners onderzoeken
- Politieke wil van alle partijen
- Grip op de eigen prioriteiten kunnen hebben moet goed geborgd worden

Gemeente Wormerland

10

In scenario 1 en 3 worden historische lijnen herkend, niet in scenario 6. Scenario 6 is continuering van de huidige situatie en scenario 3 verwijst naar de eerder genoemde veeteeltgemeenten cq de groene buffer gemeenten.

Aanwezigen stellen vraagtekens of één grote gemeente het groene karakter blijvend kan waarborgen. Een zorgpunt is dat bebouwing wordt uitgebreid. Grootschalige ontwikkeling is niet gewenst.
NK voegt toe dat voor verbinding tussen de delen een zelfde doel van groot belang is.

FK pleit voor 'natuur en ruimte gemeenten waar forensen voor gekozen hebben'.

Wat opvalt is dat de natuurlijke gang van een Wormerlander in grote mate naar Zaanstad is, in mindere mate naar Purmerend en nauwelijks tot niet naar Alkmaar gaat.
Ook het onderwijs wordt met name vanuit Krommenie, Zaanstad en Purmerend genoten.

NK en FK achten bestuurlijke nabijheid niet van groot belang. FK wel belang maar ziet risico's in bestuurlijke nabijheid (cliëntelisme), belangrijker is hoe een en ander geregeld wordt.
JB hecht hier wel aan, een hulpsecretarie zou ook een optie zijn. JB ziet vooral veel in scenario 1, als je wilt is de zelfstandigheid volgens hem goed te behouden.

4. Eindbeschouwing

Geconcludeerd wordt dat de *kracht van Wormerland* in het groene karakter ligt en daarnaast in de nabijheid van voorzieningen in grotere steden als Amsterdam, Zaanstad en Purmerend. Behoud van dit groene karakter wordt door alle aanwezigen onderschreven, grootschalige ontwikkeling en bestuurlijke afstand is niet door iedereen gewenst.

5. Sluiting

Het was overigens een levendige gedachtewisseling in een aangename sfeer.
Mevrouw Vrolijk dankt alle aanwezigen voor de inbreng.
Het verslag zal onder alle genodigden worden verspreid.

Bijlage
Vragen sessie historici

Gesprek – basisvragen deel 1 achtergrond
✓ Wat is het karakter van Wormerland in historisch perpsectief? ✓ Wat heeft altijd aandacht gehad? ✓ Wat heeft de aandacht nodig van de gemeente volgens u vanuit een lijn met het verleden? ✓ Wat zijn in het licht van het opstellen van de toekomstvisie van de gemeente relevante factoren voor het benutten van het historische karakter van Wormerland?
Gesprek – basisvragen deel 2 scenarios's
✓ Wat voor gemeente was en is Wormerland? ✓ Welk scenario van de drie (scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen, scenario 3: Groot-Waterland, scenario 6: Nul-plus) is passend vanuit een historische lijn en/of vanuit het historische karakter van Wormerland?

- ✓ Wat is vanuit de historie de identiteit van Wormerland als gemeente?
- ✓ Het karakter van Wormerland is altijd geweest: ….
- ✓ Wat is door de eeuwen heen typisch "Wormerlands"?
- ✓ Is er door de eeuwen heen meer oriëntatie op de Zaanstreek, op Alkmaar, op Amsterdam of op Purmerend geweest?
- ✓ Zijn er redenen of zaken om Wormerland historisch gezien een zelfstandige gemeente te laten blijven zijn?
- ✓ Bestaat de "Wormerlander"?
- ✓ Wormerland is historisch gezien een unieke gemeente, want …
- ✓ Als Wormerland meer gaat samenwerken, met welke gemeente is dat historisch gezien het meest voor de hand liggend?